

Nr. 143 | november 2000

Lette miljøgevinster overses

Små offentlige indsatser får store effekter i forsøget på at fremme en "grøn industri"

Miljørigtig industriproduktion behøver ikke koste

>

Mulighederne bliver ikke udnyttet

>

Staten, amterne og kommunerne kunne ansøre til besparelser op til 60 procent af forbruget i asfaltbranchen

>

Arbejdsgruppe om "Grøn Industri" kommer med rapport i december

>

Industrien kan på flere områder indrette produktionen mere miljøvenligt uden store omkostninger, konkluderer en arbejdsgruppe under Teknologirådet.

Men disse "lavthængende frugter", der nemt kan plukkes, bliver ikke høstet. Teknologirådets arbejdsgruppe om "Grøn Industri", der offentliggør sin rapport i december peger på oplagte muligheder for en mere bæredygtig industriproduktion. Hvis nogen vel at mærke vil bruge dem.

Et eksempel er asfaltindustrien. Med forholdsvis få og små midler vil staten, amterne og kommunerne, der aftager 80 procent af al asfalt, kunne ansøre til besparelser på over halvdelen af materialet og en tredjedel af energien, der bruges i asfaltbranchen.

Dette Fra rådet til tinget bygger på arbejdet i Teknologirådets projekt "Grøn Industri". Arbejdsgruppens rapport herfra lanceres i december. Læs mere på www.tekno.dk/projekter/index.htm

Mere omtanke og bedre planlægning i de offentlige indkøb og licitationer kan udløse store gevinster for miljøet.

En arbejdsgruppe under Teknologirådet har i knap halvdandet år gennemgået mulighederne for at skabe en mere miljøvenlig eller "grøn" industri.

En af gruppens konklusioner er, at der er flere "lavthængende frugter" at plukke - gevinster for miljøet, der ikke kræver nyudvikling af teknologi eller dyre omlægninger af produktionen.

Men frugterne bliver ikke høstet. Et skøn fra Dansk Teknologisk Institut fra 1999 (1) lyder, at kun knap 3% procent, af de offentlige indkøb er "grønne".

Institutioner i staten, amterne og kommunerne er forpligtet ved lov eller aftale til at have en grøn indkøbspolitik. Men definitionen af "grøn" kræver i den forbindelse ikke, at den varer, der i sidste ende købes også skal være mere miljøvenlige end alternativerne.

Ifølge "Cirkulære om miljø- og energihensyn ved statslige indkøb af 7. februar 1995" skal der blot ved alle statslige institutioner inddrages miljø- og energihensyn på lige fod med andre hensyn, f.eks. pris, kvalitet m.m.

En frivillig aftale mellem staten, kommunerne og amterne om grønne indkøb fra 1998 bruger samme definition af grønne indkøb.

Arbejdsgruppen bruger asfaltindustrien som et af flere eksempler på et område, hvor det offentlige kunne skubbe på for en mere miljørigtig produktion. Men dårlig planlægning, for stive udbudsregler og manglende omtanke gør, at vi i Danmark stadig producerer asfalt dyrere og med en større miljøbelastning end nødvendigt.

Arbejdsgruppen om "Grøn Industri" når i sin rapport, der bliver offentliggjort til december, frem til, at der med kendte virkemidler kan spares 50-60

Udgiver

Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Redaktion

Morten Jastrup (ansv.)
Mette Bom
Ida Leisner

Abonnement

Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyhedsbreve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

procent af materialerne og godt en tredjedel af energien i den danske asfaltbranche. Men det forudsætter, hvad arbejdsgruppe kalder "miljømæssigt avanceret efterspørgsel" fra det offentlige. Med andre ord, at de statslige, amtslige og kommunale indkøbere begynder at stille kvalificerede miljøkrav til de varer de køber.

En særlig industri

Asfaltindustrien er på mange måder en særlig industri. Tre fjerdedele af de tidligere danske virksomheder er i dag ejet af udenlandske moderselskaber. Til gengæld bliver produktionen på 2,8 til 3,0 millioner ton asfalt om året næsten udelukkende brugt i Danmark. Det skyldes, at afstanden fra asfaltfabrikken til det sted, asfalten skal bruges ikke kan være særligt lang. I alt er der ca. 50 asfaltanlæg i Danmark.

Også på kundesiden er asfaltbranchen speciel. Arbejdsgruppen under Teknologirådet skønner, at 80 procent af al asfalt købes af de offentlige vejmyndigheder i stat, amter og kommuner.

Asfalt og vejbygning belaster miljøet på flere måder. Asfalttrøg, udstødningsdampe fra fabrikker og maskiner, støv, støj, oliedampe og oliespild er blot nogle af de uønskede sideprodukter af asfaltarbejdet. De kunne begrænses ved at lægge produktionsmåden om og planlægge vedligeholdelsen af vejene bedre. Godt en tredjedel af den danske asfalt bliver blandet med genbrugsasfalt. Det sparer på materialerne men ikke på den energi, der bruges i processen. Hvis man gennemførte et øget genbrug, så al asfalt laves med samme indhold af genbrugsasfalt, som denne tredjedel, vil det spare yderligere på brugen

Fast arbejde i 175.000 år

På verdensplan er produktionen af kemikalier steget 3-400 gange de sidste 50 år. Ingen ved med sikkerhed hvor meget vi bruger af kemiske stoffer i Danmark, men det skønnes at der markedsføres 20.000 kemiske stoffer, 100.000 forskellige kemiske produkter og over 200.000 varer/industriprodukter. Og her er ikke medregnet de affaldsprodukter, der kan blive dannet i processerne, som for eksempel dioxin. Alene i de danske husholdninger skønnes det at vi bruger 26.000 kemiske produkter.

Samfundets brug af kemiske stoffer betegnes som et af vor tids største miljøproblemer. For mindst 90.000 af de kemiske stoffer kender vi intet til deres virkning for vores sundhed og miljø. EU startede i 1993 det såkaldte risikovurderingsprogram, der skal undersøge og vurdere de godt 100.000 kemiske stoffer, som markedsføres på verdensplan. Ind til videre (maj 2000) er det lykkedes at vurdere fire stoffer. I det tempo vil det tage 175.000 år at komme igennem bunken. Og til den tid kan man fortsætte med de nye, der er kommet til siden.

Grøn industri

Hvorfor taler vi altid om landbrugets forbrug af pesticider, når landbruget kun bruger en lille del af de kemiske stoffer, der i alt bruges herhjemme? Industrien bruger 250 millioner tons kemikalier årligt og antallet af nye, kunstige kemiske stoffer, som vi ikke kender virkningerne af, stiger. Det store spørgsmål er hvordan vi får styr på kemikalierne og reduceret de miljø- og sundhedsskadelige effekter.

En arbejdsgruppe under Teknologirådet har i halvandet år arbejdet på at oversætte målsætningerne om en bæredygtig udvikling til konkret brug i industrien til at fremme en "grøn industri". Først og fremmest ved at begrænse brugen af kemikalier. Målet er dels at kunne levere et vægtigt indlæg i Folketingets behandling af kemikalieproblematikken, f.eks. er EU på vej med en hvidbog om en ny kemikaliestrategi, og dels som indlæg i udformning af en grøn erhvervs politik.

Arbejdsgruppens vurderinger og anbefalinger ventes offentliggjort i december i år, hvor også gruppen vil orientere Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg og Erhvervsudvalget om sit arbejde. Teknologirådet planlægger desuden at afholde en konference med udspiring i gruppens arbejde.

af grus og bitumen, der er det stof, der binder asfalten sammen.

I gennemsnit holder en dansk vej 13 år. Ved en kombination af bedre planlægning, kvalificeret og løbende vedligeholdelse, og et mere bevidst valg af holdbare materialer, mener arbejdsgruppen at gennemsnitslevetiden for en vej kan hæves til 20 år.

Mulighederne for besparelser fremgår af nedenstående tabel fra arbejdsgruppens rapport. Tallene viser hvor meget energi og hvor mange materialer, der skal bruges ved forskellige former for besparelser i forhold til, hvis al asfalt skulle produceres uden genbrug. Kolonnen "aktuelt genbrug" repræsenterer altså situationen som den er nu.

	Aktuelt Genbrug	Øget genbrug	Forlænget levetid	Øget genbrug og forlænget levetid
Forbrug, grus/sand	94 %	82%	65%	36%
Forbrug, bitumen	96%	89%	65%	47%
Forbrug, energi	100%	100%	65%	65%

Kilde: "Grøn Industri", rapport fra Teknologirådet. Udkommer december 2000

Udgiver

Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtt@tekno.dk

Redaktion

Morten Jastrup (ansv.)
Mette Bom
Ida Leisner

Abonnement

Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtt@tekno.dk
Tidligere nyhedsbreve findes på:
www.tekno.dk/rtt.htm

Arbejdsgruppens medlemmer

Jan Toft Rasmussen, cand.techn.soc., miljøkonsulent, LO
Jesper Raad Petersen, sekr. chef, Hovedstadsrådets Vandsamarbejde (tidl. miljøchef, Gladsaxe Kommune)
Kim Christiansen, civ.ing., miljøkoordinator, Sophus Berendsen A/S
Lisbeth Holberg-Jørgensen, cand.scient., miljøkonsulent, DONG (tidl.PricewaterhouseCoopers)
Susse Georg, cand.scient., Ph.d., Handelshøjskolen i København, Institut for Organisation og Arbejdsso-
ciologi
Tyge Kjær, mag.scient.soc., lektor, Roskilde Univer-
sitets Center, Institut for Teknologi, Miljø & Sam-
fund

Teknologirådets arbejdsgruppe peger på, at miljøvenlig produktion hidtil ikke har været noget virksomhederne i asfaltbranchen konkurreret på. Men det kan ændres, påpeger medlemmer af arbejdsgruppen - hvis de offentlige vejmyndigheder vil.

"Det er de offentlige vejvæsner, der skal skabe denne efterspørgsel [på miljøvenlig produktion af asfalt og veje]", hedder det i rapporten.

"En metode kunne være, at man ændrede måden, de offentlige udbud af veje er indrettet på," siger Tyge Kjær, mag.scient.soc. og lektor på Roskilde Universitetscenters Institut for Teknologi, Miljø og Samfund. "I stedet for at et amt for eksempel køber et stykke vej eller en mængde asfalt, kan de lave en kontrakt, hvor asfaltfirmaet leverer en funktion i stedet for en vare. For eksempel den funktion, at 25 kilometer vej skal være i god stand i en 20-års periode," siger han. "Det vil anspre til, at branchen udvikler holdbare løsninger."

Noter

1. "Grøn Erhvervs politik, analyseopgave i relation til start af LO's projekt", DTI Erhvervsanalyser, januar 1999.

Fra rådet til tinget udgives af Teknologirådets sekretariat. Dette nyhedsbrev er skrevet af informationsprojektleder Morten Jastrup.

De sidste fem numre af Fra rådet til tinget er:

- 142: Fire bud på datasikkerhed
- 141: Xenotransplantation
- 140: Alternativer til kloning
- 139: Usikre gevinster for net-kommuner
- 138: Staten bør satse på byøkologi

Udgiver

Teknologirådet
Antonigade 4
DK - 1106 København K
Tel. 33 32 05 03
rtd@tekno.dk

Redaktion

Morten Jastrup (ansv.)
Mette Bom
Ida Leisner

Abonnement

Gratis pr. email
Tilmelding på:
rtd@tekno.dk
Tidligere nyheds-
breve findes på:
www.tekno.dk/rtd.htm